

Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar bostadsutskottet regeringens lagförslag i proposition 2004/05:106 Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen jämte motioner som enligt bestämmelserna i 3 kap. 13 § riksdagsordningen väckts med anledning av händelse av större vikt – den svåra storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari 2005.

Regeringsförslaget avser att regeringen genom en ny bestämmelse i plan- och bygglagen (1987:10) bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från vissa av lagens bestämmelser, om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom. Regeringen får i ett sådant fall meddela föreskrifter om undantag från bl.a. krav på bygglov, om detta behövs för att åtgärder som är nödvändiga till följd av händelsen snabbt skall kunna vidtas. Undantag skall endast få gälla för begränsad tid.

Utskottet föreslår att riksdagen med ett par mindre justeringar antar regeringens förslag om den nya bestämmelsen i plan- och bygglagen och avslår motionsförslagen. Den nya bestämmelsen föreslås av utskottet träda i kraft den 1 juni 2005. I enlighet med regeringens förslag föreslås de föreskrifter som meddelas med stöd av den nya bestämmelsen få avse tid fr.o.m. den 1 januari 2005.

Till betänkandet har 1 reservation och 1 särskilt yttrande fogats.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Regeringsförslaget.....	5
Föreskrifter om undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen vid naturhändelser.....	5
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	5
Motionsförslagen.....	6
Reservation.....	7
Motionsförslagen, punkt 2 (m, fp, kd, c)	7
Särskilt yttrande.....	8
Motionsförslagen, punkt 2 (kd)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	10
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag.....	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar utskottets förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10) enligt bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2004/05:106.

2. Motionsförslagen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ7 yrkande 2, 2004/05:MJ8 i denna del och 2004/05:MJ9 yrkande 21.

Reservation (m, fp, kd, c)

Stockholm den 14 april 2005

På bostadsutskottets vägnar

Owe Hellberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Owe Hellberg (v), Anders Yge-
man (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Maria
Öberg (s), Mariam Osman Sherifay (s), Carl-Axel Roslund (m), Lars
Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c), Ewa Thalén Finné (m), Sten Lund-
ström (v), Matilda Ernkrans (s), Dan Kihlström (kd), Agneta Lundberg (s)
och Stefan Wikén (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Med anledning av den svåra storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari 2005 har det inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet tagits fram ett förslag till ändring i plan- och bygglagen (1987:10) som gäller bemyndiganden. Förslaget presenterades i en promemoria som har remissbehandlats. Med utgångspunkt från de synpunkter som framfördes av remissinstanserna remitterades ett reviderat förslag i en ny promemoria. Det förslaget finns intaget i propositionen (bilaga 2) liksom en förteckning över remissinstanserna (bilaga 4). Remissvaren och remissammanställningar avseende de båda promemoriorna finns tillgängliga i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet (dnr M2005/782/R).

Regeringens i detta ärende lämnade förslag till lagändring återfinns jämte motivering och bedömning i närliggande frågor i prop. 2004/05:106 Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen. Lagförslaget har även tagits in som bilaga 2 i detta betänkande.

Lagförslaget har remitterats till Lagrådet som lämnat förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns intaget i propositionen (bilaga 6).

Motion 2004/05:MJ8 (c) behandlas i detta betänkande endast delvis. Övriga delar behandlas av andra utskott, bl.a. miljö- och jordbruksutskottet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen (1987:10) om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom. Regeringen får i ett sådant fall meddela föreskrifter om undantag från bl.a. krav på bygglov, om detta behövs för att åtgärder som är nödvändiga till följd av händelsen snabbt skall kunna vidtas. Undantag får endast gälla för begränsad tid.

Den nya bestämmelsen föreslås av regeringen träda i kraft den 1 maj 2005. De föreskrifter som meddelas med stöd av den nya bestämmelsen skall få avse tid fr.o.m. den 1 januari 2005.

Utskottets överväganden

Utskottsförslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens lagförslag med ett par mindre justeringar och avslå motionsförslagen. *Jämför i fråga om motionsförslagen reservationen (m, fp, kd, c) och i fråga om motionshanteringen det särskilda yttrandet (kd).*

Regeringsförslaget

Föreskrifter om undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen vid naturhändelser

I propositionen föreslås att regeringen genom införandet av en ny paragraf i plan- och bygglagen (1987:10) bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i lagen. Bemyndigandet avser de fall då det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom. I en sådan situation får regeringen meddela föreskrifter om undantag från bl.a. bestämmelserna om bygglov, om detta behövs för att åtgärder som är nödvändiga till följd av händelsen snabbt skall kunna vidtas. Tillåtligheten av de åtgärder som möjliggörs med stöd av föreskrifterna skall begränsas i tiden.

Det finns inte något mot propositionens lagförslag stående motionsförslag. Enligt propositionens förslag skall regeringen få meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag bl.a. från ”krav på byggnader, anläggningar, tomter och allmänna platser enligt 3 kap.”. Enligt utskottets mening bör bestämmelsen även möjliggöra föreskrifter beträffande områden för andra anläggningar än byggnader som i 3 kap. regleras genom 18 §. Dessutom bör ordet anläggningar i förslaget föregås av ordet ”andra” eftersom en byggnad enligt plan- och bygglagens terminologi utgör en anläggning (se t.ex. 8 kap. 2 § och 16 kap. 1 § första stycket 2 plan- och bygglagen). Utskottet tillstyrker på de skäl regeringen anfört propositionens förslag till ny paragraf i plan- och bygglagen med de ändringar utskottet förordat.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Enligt utskottets mening bör, med beaktande av den tid som behövs för utfärdandet och kungörandet av lagändringen, den nya paragrafen träda i kraft den 1 juni 2005. Med hänsyn till stormen i januari 2005 bör möjligheten till undantag kunna tillämpas i enlighet med vad regeringen föreslagit, dvs. fr.o.m. den 1 januari 2005.

Utskottet tillstyrker således propositionens förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser med den ändringen att lagen skall träda i kraft den 1 juni 2005.

Motionsförslagen

I motion 2004/05:MJ7 (m) yrkande 2 (partimotion) lämnas förslag om att det skall ges ett snabbt klartecken till att industri och virkesköpare temporärt, upp till några års tid, får tillstånd att lagra virke på oortodoxa platser. Såsom exempel anges nedlagda flygfält, utmed reservlandningsbanor på vägar (s.k. flygrakor) där banketterna kan användas utan olägenheter för trafiken, och eventuellt grustäkter (förslag om tillkännagivande). I motionen anføres att träet måste bevattnas eller lagras i vatten för att inte förstöras. Om miljötillstånd krävs för detta förespråkas att sådant skall ges mycket snabbt och helst genom en generell dispens, utom i de fall där det är direkt olämpligt, t.ex. när det gäller vattentäkter.

I motion 2004/05:MJ8 (c) i denna del (partimotion) lämnas förslag om att vattenlagring skall underlättas genom att undantag görs i vattenlagen (miljöbalkens bestämmelser om vatten) (förslag om tillkännagivande).

Förslaget i motion 2004/05:MJ9 (mp) yrkande 21 (partimotion) avser att regeringen skall underlätta lagring och vattenbegjutning av virke, alternativt möjligheterna till vattenlagring. Sådan verksamhet skall ske utifrån tillgänglig kunskap och med tillräcklig hänsyn till miljön.

Av propositionen framgår att några remissinstanser har påpekat att – även om nödvändiga och brådskande åtgärder möjliggörs inom ramen för plan- och bygglagens tillämpningsområde – miljöbalkens bestämmelser om t.ex. strandskydd och vattenverksamhet kan lägga hinder i vägen för nödvändiga åtgärder.

Regeringen har i sammanhanget kunnat konstatera att bestämmelser om strandskydd och vattenverksamhet aktualiseras endast i den mån en byggnation eller ett upplag förläggs till ett strandskyddsområde eller vattenområde. Bestämmelser om t.ex. bygglov och byggnämnan aktualiseras däremot så snart en byggnadsverksamhet planeras eller vidtas – oavsett plats. I Regeringskansliet har därför ändringar i plan- och bygglagstiftningen prioriterats. Med utgångspunkt från de påpekanden som gjorts pågår en översyn inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Översynen syftar till att bedöma i vilken mån andra lagändringar kan behöva göras.

Vad som föreslagits i motionerna kommer till en del att bli tillgodosett genom det regeringsförslag som utskottet tillstyrkt. Med hänsyn till den inom Regeringskansliet pågående översynen finns det inte anledning för riksdagen att i sak ta ställning till de frågor som i övrigt väckts genom motionerna. Resultatet av den pågående översynen bör i stället avvaktas. Utskottet avstyrker samtliga motioner.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Motionsförslagen, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Carl-Axel Roslund (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c), Ewa Thalén Finné (m) och Dan Kihlström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ8 i denna del och 2004/05: MJ9 yrkande 21 och bifaller delvis motion 2004/05: MJ7 yrkande 2.

Ställningstagande

Det stormfällda timret måste för att inte förstöras lagras i vatten eller vattenbegjutas. Vi anser att det måste klargöras i vilken uträkning det behövs undantag från miljöbalkens bestämmelser, främst balkens bestämmelser om vatten, för att sådana åtgärder snabbt skall kunna komma till stånd och hur på bästa sätt sådana temporära undantag skall utformas. Det bör i sammanhanget säkerställas att undantagen inte leder till farliga eller på annat sätt direkt olämpliga åtgärder. Det kan t.ex. finnas behov av att säkerställa skyddet av vattentäkter.

Enligt vår mening borde regeringen redan ha genomfört de överväganden vi efterlyser så att riksdagen nu kunnat fatta erforderliga beslut. Vi anser att regeringen bör göra en snabb översyn och under våren återkomma till riksdagen med resultatet av denna.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ8 (c) i denna del och 2004/05: MJ9 (mp) yrkande 21 och bifaller delvis motion 2004/05: MJ7 (m) yrkande 2.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i yttrandet.

Motionsförslagen, punkt 2 (kd)

Dan Kihlström (kd) anför:

Med anledning av den svåra storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari 2005 väcktes i riksdagen en rad motioner med förslag till åtgärder för att mildra stormens verkningar. Ledamöternas motionsrätt utövades med stöd av bestämmelserna i 3 kap. 13 § riksdagsordningen. Motionerna hänvisades av riksdagen till miljö- och jordbruksutskottet för beredning. Detta utskott överlämnade i sin tur en rad motionsyrkanden till andra utskott (under förutsättning av de mottagande utskottens medgivanden). Jag anser det fel att motionsyrkandena inte bereddes av miljö- och jordbruksutskottet som i erforderlig utsträckning kunde ha inhämtat yttranden från berörda utskott. Genom det sätt som beredningen av motionsförslagen genomförts på har värdefull tid gått till spillo. Genom att behandlingen delats upp på flera utskott är det dessutom svårt att få en helhetsbild av riksdagens beslut i ett aktuellt och angeläget ärende.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:106 Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10).

Motioner väckta med anledning av händelse av större vikt

2004/05:MJ7 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagring av stormfällt timmer.

2004/05:MJ8 av Maud Olofsson m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser för att minska skadeverkningarna för skogsnäringen och enskilda skogsbrukare av stormen den 8–9 januari 2005. (Yrkandet behandlas endast delvis.)

2004/05:MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av virkesupplag och vattenbegjutning.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att det i plan- och bygglagen (1987:10) skall införas en ny paragraf, 16 kap. 3 §, av följande lydelse.

16 kap.

3 §¹

Om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom och om det behövs för att åtgärder som är nödvändiga till följd av händelsen snabbt skall kunna vidtas, får regeringen meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från

1. krav på beaktande av allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap.,

2. krav på byggnader, anläggningar, tomter och allmänna platser enligt 3 kap.,

3. krav på en åtgärds förenlighet med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt 5 kap. 36 § andra stycket,

4. krav på bygglov, rivningslov och marklov enligt 8 kap., samt

5. bestämmelserna i 9 kap. om byggnadsarbeten, tillsyn och kontroll.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2005. Föreskrifter som meddelas med stöd av 16 kap. 3 § får avse tid från och med den 1 januari 2005.

¹ Tidigare 3 § upphävd genom 1994:852.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att det i plan- och bygglagen (1987:10) skall införas en ny paragraf, 16 kap. 3 §, av följande lydelse.

16 kap.3 §¹

Om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom och om det behövs för att åtgärder som är nödvändiga till följd av händelsen snabbt skall kunna vidtas, får regeringen meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från

1. krav på beaktande av allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap.,

2. krav på byggnader, andra anläggningar, tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 3 kap.,

3. krav på en åtgärds förenlighet med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt 5 kap. 36 § andra stycket,

4. krav på bygglov, rivningslov och marklov enligt 8 kap., samt

5. bestämmelserna i 9 kap. om byggnadsarbeten, tillsyn och kontroll.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2005. Föreskrifter som meddelas med stöd av 16 kap. 3 § får avse tid från och med den 1 januari 2005.

¹ Tidigare 3 § upphävd genom 1994:852.